

ВИБІЙКА

(ДМ/11/О, ознайомчий курс)

НОРМАТИВНИЙ ЗМІСТ, ОБСЯГ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

II півріччя, ознайомчий курс. Завдання: вивчення основних матеріалів та інструментів для створення художньої вибійки; ознайомлення із особливостями прояву та застосування основних композиційних засобів; визначення загальних принципів конструктивної побудови форми; опанування елементарних технічних прийомів у створенні вибійки та її оздоблення; відтворення нескладного декоративного зразка (об'єкта) у матеріалі.

ДМ/11/О Вибійка			
Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 6. Вибійка		38	
6.1. Загальні відомості про вибійку	<p>Народна культура олійної вибійки країн світу та України (вибійка, вибиванка, набійка, друкованиця, мальованка, димка, синильниця). Види вибійки за способами вибивання (друку): зверху, надрук та кубове.</p> <p>Рельєф (з вибраним тлом) та контррельєф (з вибраним орнаментом) вибіячених форм.</p>	1	<p>Називає вивчені осередки художньої вибійки в Україні та світі.</p> <p>Описує вивчені види вибійки.</p> <p>Розрізняє рельєф та контррельєф вибіячених форм.</p>
6.2. Основні матеріали та інструменти	<p>Натуральні текстильні матеріали для друку / вибійки: бавовна, льон, шовк тощо.</p> <p>Оснащення для набивання малюнка (вибіячені форми, гумовий молоток, фарба).</p> <p>Матеріали та інструменти для виготовлення вибіячених форм: деревина (груша, липа); ПВХ; гума; лінолеум; стамески; макетний ніж; ножиці.</p> <p>Фарби для друку:</p>	1	Описує вивчені матеріали, інструменти та приладдя, для вибійки.

	<p>олійні, офортні, по тканині (густі). Приладдя для нанесення фарби на форму: будівельний валик, губка на паличці. Правила безпечної роботи у майстерні.</p>		Дотримується правил безпечної роботи у майстерні.
6.3. Композиційні засоби та конструктивна побудова форми	<p>Композиційні особливості побудови народної вибійки: ритмічність (повторення, рапорт), узгодженість мотиву та фону, масштабність мотиву та його елементів, кольорові сполучення. Види орнаментальних мотивів для вибійки: геометричні, рослинні, зооморфні, антропоморфні та сюжетні. Популярні орнаментальні мотиви: «сонечка», «калина», «рожі», «сім'я», «ромби», «коси хрестики», «квадрати» тощо. Розташування орнаментальних мотивів: стрічка, сітка, «шахи», концентрична композиція, букетна композиція тощо.</p> <p>Вибійка як процес друкування / отримання відбитку пофарбованої рельєфної форми (штампу, кліше, матриці) на площині текстильного матеріалу. Рапорт вибійки (монокомпозиція) включає мотив та заповнений / незаповнений інтервал. Рапорт може поширюватися / повторюватися по вертикалі / по горизонталі / по діагоналі / довільною траєкторією.</p>	4	<p>Називає вивчені композиційні особливості вибіячаного орнаменту.</p> <p>Розрізняє популярні орнаментальні мотиви вибійки та приклади їх розташування.</p> <p>Описує, що є принципом конструктивної побудови вибійки, з чого складається рапорт та як він поширюється на полотні.</p>

	<p>Навчально-творча робота на створення ескізу рапортної композиції в трьох кольорах (рапорт розміром 45,0 x 50,0 см, масштаб рапорту 1:1; наприклад, на тему «Прогулянка кота», «Метелики в садку» тощо).</p> <p>Художні матеріали та інструменти: папір 45,0x50,0 см, графітні та кольорові олівці.</p>		Створює ескіз тематичного вибійчаного візерунка.
6.4. Ручна олійна вибійка (елементарні прийоми)		32	
6.4.1. Зверхня вибійка готовими штампами	<p>Створення патернів за допомогою повторення штампу / шаблону / зразка / моделі / лекала (за уявою з вільним розташуванням елементів).</p> <p>Основна послідовність дій для утворення вибійчаного візерунка:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розкладення полотна на товсту тканинну підкладку та змочування його водою; - натягування / вирівнювання полотна; - нанесення фарби на штамп губками (для кожного кольору окрема губка); - просушування та прасування полотна. <p>Навчально-творча робота на створення патерну готовими штампами (зразок розміром 25,0 x 15,0 см.; наприклад, на тему «Тканина ляльці на спідницю», «Прикраса на сумку» тощо).</p> <p>Робочі матеріали та інструменти:</p>	2	<p>Описує вивчену послідовність створення вибійчаного орнаменту</p> <p>Уміє утворити вибійчаний орнамент за допомогою готових штампів.</p>

	<p>прямокутники бавовняної білої тканини (25,0 x 15,0 см), готові штампи, олійні фарби, мастихін, губки, розпорошувач з водою, товста тканинна підкладка, гумовий молоток.</p>		
<p>6.4.2. Рапортна зверхня вибійка штампами, виготовленими власноруч</p>	<p>Створення простих штампів у техніці лінориту (7-9 шт). Основна послідовність дій для утворення штампів: - переведення малюнка на пластину ПВХ; - вирізування малюнків стамесками. Утворення рапортного вибійчаного візерунка. Основна послідовність дій для утворення вибійки: - набивання спочатку вирізаними штампами кольорових елементів тла; - потім набивання основних елементів чорною фарбою. Оформлення роботи: - утворення куліски / отвору (підшивка верху роботи зі збільшеним припуском); - вставка каркасної (бамбукової) палички. Навчально-творча робота на створення вибійки з рапортним малюнком (зразок за принципом свитка розміром 45,0 x 150,0 см; <u>за мотивом, розробленим у підмодулі 6.3)</u>¹. Робочі матеріали та інструменти: ПВХ, стамески, бавовняна тканина розміром 45,0 x 150,0 см; гумовий молоток, олійна фарба, мастихін, губка на паличці.</p>	15	<p>Відтворює вивчену послідовність створення штампів для вибійки.</p> <p>Описує вивчену послідовність утворення вибійки.</p> <p>Уміє утворити простий зразок вибійчаного візерунка за власними штампами.</p>

¹ Тут та далі підкреслено ключові умови / моменти виконання.

<p>6.4.3. Асиметрична зверхня вибійка</p>	<p>Основна послідовність дій для утворення динамічної вибійчаної монокомпозиції:</p> <ul style="list-style-type: none"> - створення ескізу форм / кліше (5-7 шт., масштаб 1:1); - переведення цих форм на пластину ПВХ; - вирізування кліше стамесками; - попереднє розкладання кліше на полотні у вигляді динамічної композиції; - фіксування їх олівцем; - друк на полотні; - сушка та прасування. <p>Оформлення роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - утворення куліски / отвору (підшивка верху роботи зі збільшеним припуском); - вставка каркасної (бамбукової) палички. <p>Навчально-творча робота на створення асиметричної вибійчаної композиції (зразок за принципом свитка розміром 45,0 x 150,0 см; наприклад, на тему «Тварини Африки», «Морські мешканці» тощо).</p> <p>Робочі матеріали та інструменти:</p> <p>прямокутник білої / гладкофарбованої тканини (льон) 45,0 x 150,0 см, власноручні кліше, олійні фарби, мастихін, розпорошувач з водою, губки, гумовий молоток, нитки, голка.</p>	<p>10</p>	<p>Описує вивчену послідовність утворення динамічної вибійчаної монокомпозиції.</p> <p>Уміє утворити нескладний вибійчаний зразок з асиметричним візерунком.</p>
<p>6.4.4. Трафаретна зверхня вибійка</p>	<p>Декорування текстильних об'єктів трафаретною вибійкою.</p> <p>Основна послідовність дій для утворення трафаретного малюнка:</p>	<p>5</p>	<p>Уміє створювати трафарет.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - малювання елементів малюнка на цупкому папері в масштабі 1:1; - вирізування трафарету, так, щоби не було порушення цілісності аркуша папера; - накладання трафарету на потрібне місце на об'єкті (зокрема, одязі); - друк / відтиск губками; - просушування виробу та прасування. <p>Навчально-творча робота на декорування текстильних об'єктів трафаретною вибіркою (наприклад, «Фартух для себе», «Футболка для друга» тощо).</p> <p>Робочі матеріали та інструменти: <i>технічний папір, макетний ніж, фартух / футболка, трафарети, олійні фарби, мастихін, розпорошувач з водою, губки, праска.</i></p>		Уміє утворити нескладний зразок трафаретної зверхньої вибірки.
Загальна кількість годин другого півріччя:		38	

Під час виконання програми **підсумкового контролю ознайомчого курсу** за технікою «Вибійка» учень / учениця:

називає основні види матеріалів для вибірки, правильно та безпечно використовує інструменти для її створення;

застосовує вивчені композиційні засоби для утворення абстрактної або сюжетної композиції;

володіє елементарними прийомами утворення орнаментального візерунка на полотні (зокрема, за допомогою штампів та трафаретів);

уміє створити нескладний зразок в техніці вибірки.

СПИСОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонович Є. А., Захарчук-Чугай Р. В., Станкевич М. Є. Декоративно-прикладне мистецтво. Львів : «Світ», 1992. 272 с.
2. Байбула Л. Р. Колекція єврейських вибіжок в Львівському музеї етнографії та художнього промислу. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2010. № 8. Вип. 3. С. 191–198.
3. «Диво вибіжкове» Володимира Маркар'яна. URL: <https://rukotvory.com.ua/info/dyvo-vybijkove-volodymyra-markaryana/> (дата звернення: 25.09.2022).
4. Бойко В. Вибійчані мотиви в сучасних тканинах. *Народна творчість та етнографія*. 1967. № 4. С. 64–66.
5. Болюк О. Вибійчані матриці кінця ХІХ – першої третини ХХ ст. з фондів львівських музеїв: типи форм, види різьби, мотиви декору. *Проблеми збереження і популяризації культурної спадщини: формування музейних колекцій та зібрань*: ІІІ Міжн. наук.-практ. конф., 25–26 верес. 2019 р. Львів, 2019. С. 6–17.
6. Бриндіков О. (Брюндік). URL: <http://art.lvivonline.com/oleksandr-bryndikov-bryundik/> (дата звернення: 15.09.2022).
7. Дутка Р. М. Іван Франко про вибіжку. *Народознавчі зошити*. 2007. № 1–2 (73–74). С. 107–109.
8. Дутка Р. Технологія вибіжництва. *Мала енциклопедія українського народознавства* / ред. С. Павлюк. Львів : ІН НАН України, 2007. С. 588–591.
9. Дутка Р. Вибійка. Лемківщина : *Історико-етнографічне дослідження*: у 2 т. / ред. С. Павлюк. Львів : ІН НАН України; Афіша, 2002. Т. 2. Духовна культура. С. 274–278.
10. Ковчег. Українське народне мистецтво : альбом-каталог. Львів : Коло, 2021. 432 с.
11. Никорак О. Українська народна тканина ХІХ–ХХ ст. Львів, 2004. 560 с.
12. Майстерня вибіжки. URL: <https://www.facebook.com/pages/Майстерня-вибіжки/1527785520769310> (дата звернення: 15.09.2022).
13. Селівачов М. Р. Лексикон української орнаментики. Київ : Редакція вісника «АНТ», 2002. 340 с.
14. Сидорович С. Художня тканина західних областей УРСР. Київ : Наукова думка, 1979. Сидорович С. *Художня тканина західних областей УРСР*. Київ : Наукова думка, 1979. 153 с.

ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ ДО ОЗНАЙОМЧОГО КУРСУ ЗА ТЕХНІКОЮ «ВИБІЙКА»

6.1. Загальні відомості про техніку вибійки

Історія української народної вибійки по полотну. URL: <https://spadok.org.ua>
(дата звернення: 15.10.2022).

6.2. Основні матеріали та інструменти

6.4.1. Зверхня вибійка готовими штампами

Навчально-творча робота на створення патерну готовими штампами
(зразок розміром 25,0 x 15,0 см.; наприклад, на тему «Тканина ляльці на спідницю», «Прикраса на сумку» тощо).

(продовження)

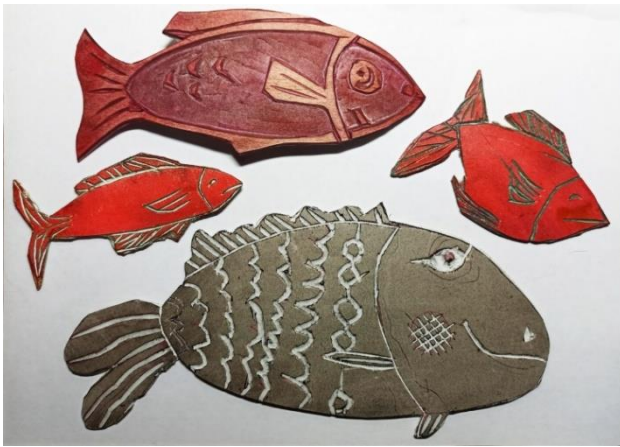

6.4.2. Рапортна зверхня вибійка штампами, виготовленими власноруч
Навчально-творча робота на створення вибійки з рапортним
малюнком (зразок за принципом свитка розміром 45,0 x 150,0 см; за мотивом, розробленим у підмодулі 6.3).

6.4.3. Асиметрична зверху вибійка

Навчально-творча робота на створення асиметричної вибійчаної композиції (зразок за принципом свитка розміром 45,0 x 150,0 см; наприклад, на тему «Тварини Африки», «Морські мешканці» тощо).

6.4.4. Трафаретна зверхня вибійка

Навчально-творча робота на декорування текстильних об'єктів трафаретною вибійкою (наприклад, «Фартух для себе», «Футболка для друга» тощо).

